

Täysistunto

Keskiviikko 19.10.2016 klo 13.59—16.37

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi palkkaturvalain, merimiesten palkkaturvalain 7 ja 26 §:n sekä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta
Hallituksen esitys HE 196/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskustelu

15.33 Lea Mäkipää ps (varsinainen puheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan kilpailukyky sopimuksen edellyttämiä muutoksia palkkaturvalakiin, merimiesten palkkaturvalakiin ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettuun lakiin. Kilpailukyky sopimuksen tavoitteena on parantaa suomalaisen työn ja yrityksen kilpailukykyä, lisätä talouskasvua, luoda uusia työpaikkoja, tukea julkisen talouden sopeuttamista ja edistää paikallista sopimista työ- ja virkaehtosopimusten kautta.

Esityksen mukaan palkkaturvaa koskeviin lakeihin tehtäisiin muutokset, jotka olisivat tarpeen työntekijöiden riittävän oikeusvarmuuden varmistamiseksi, jotta palkkaturvajärjestelmä ei muodostuisi työmarkkinajärjestöjen tekemässä kilpailukyky sopimuksessa tarkoitettujen selviytymissopimusten esteeksi. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutoksia, joiden perusteella palkkaturvaviranomaisella olisi mahdollisuus hyödyntää Harmaan talouden selvitysyksikön tuottamia velvoitteidenhoitoselvityksiä.

Työehtosopimukseen sisältyvä selviytymislauseke mahdollistaa paikallisen sopimisen niin sanotuista selviytymissopimuksista, joiden tarkoituksena on, että työntekijät voivat määräaikaaisesti heikentää työsuhteen ehtoja, kuten esimerkiksi alentaa lomarahaa tai palkkaa määräaikaaisesti tai siirtää saatavan eräpäivää. On kaikkien etu, että työntekijä ja yrittäjä voivat paikallisesti sopia tilapäisistä muutoksista. Näin voidaan monessa tapauksessa turvata sekä työnantajan toiminnan että työpaikkojen jatkuvuus. Selviytymissopimus tulee keinoksi, kun työnantaja on taloudellisissa vaikeuksissa. Sopimuksesta huolimatta yritys voi ajautua edelleen pahempiin vaikeuksiin tai jopa konkurssiin, jolloin palkkasaatavia voi jäädä maksamatta.

Työntekijät voivat hakea saataviaan palkkaturvana, jonka taso määräytyy kulloinkin noudatettavan palkkatason mukaisesti. Selviytymissopimuksen voimassaoloajalta palkkaturvana maksettaisiin siis alennettua palkkaa ja selviytymissopimuksen jälkeiseltä ajalta normaalia palkkaa — edellytyksenä kuitenkin, että palkkataso on selviytymissopimuksen päättymisen jälkeen palautunut ennalleen oikeudellisesti pätevällä tavalla.

Palkansaajien keskusjärjestöt katsoivat, että selviytymissopimukseen liittyminen voisi olla palkansaajan mahdollisen palkkaturvan kannalta riski. Työntekijän halukkuutta sel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2016 vp

vietymissopimukseen pyritään parantamaan muutosesityksillä palkkaturvalakiin. Voimassa olevan lain mukaan palkkaturvaviranomainen on saattanut evätä väärinkäytöksenä työntekijän hakeman palkkaturvan, jos työntekijä on jatkanut työntekeään tietoisena siitä, että hänen työnantajansa on maksukyvytön. Selviytymissopimuksesta sovittaessa on ilmeistä, että työntekijä on selvillä maksuvaikeuksista. Esityksen mukaisten muutosten perusteella selviytymissopimusta ei voida arvioida työntekijän vahingoksi.

Toinen muutosesitys koskee työntekijän saatavan eräpäivän siirrosta johtuvaa epävarmuutta palkkaturvan haussa. Saatava on haettava palkkaturvana 3 kuukauden kuluessa. Nyt esitetään, että sopimus saatavan eräpäivän siirtämisestä sitoo myös palkkaturvaa, jos siirto on tehty oikeudellisesti pätevällä tavalla ja sopimus on tehty kirjallisesti tai se on muutoin todennettavissa.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutoksia, joiden perusteella palkkaturvaviranomaisella olisi oikeus saada Harmaan talouden selvitysyksikön laatimia velvoitteidenhoitoselvityksiä, jotka vähentävät hallinnollista työtä ja parantavat mahdollisuutta selvittää palkkaturvaan liittyviä epäselvyyksiä ja torjua harmaata taloutta.

Arvoisa puhemies! Esityksessä mainitaan, että sillä ei ole vaikutusta talousarvioon. Pitäisi kuitenkin huomioda, että palkkaturvana maksettavia saatavia on viimeksi laajennettu koskemaan työaikapankkisaatavia ja kohtuullisia matkakustannuksia mutta palkkaturvan enimmäismäärää ei olla nostettu 15 200 eurosta 15 vuoden kuluessa. Tätä ovat sitten kritisoineet tietysti myös työntekijäjärjestöt ja toivoneet, että tähän korotukseen saataisiin joskus myönteinen vastaus.

15.38 Kimmo Kivelä ps: Puhemies! Paljon on puhuttu ja jo hyvin pitkään, ihan sieltä 80—90-lukujen taitteesta lähtien, paikallisesta sopimisesta, sen kehittamisestä ja niin edelleen. Todellisuudessa paikallisesti sovitaan hyvin monista asioista ilman suurta melua, ja kyllähän erilaiset työehtosopimukset mahdollistavat sen, että sovitaan paikallisesti toisin, ja monet käytännöt ovat olleet kauan voimassa, ja niistä ei sen suurempaa numeroa tehdä.

Mutta yhtäältä, jotta paikallinen sopiminen kehittyisi, se on myös kypsyyskoe. Se edellyttää osapuolilta aitoa sopimista — sopiminen on sopimista, ei sanelua. Jotta sopijaosapuolet ovat kypsiä, niin tähän tarvitaan myös koulutusta ja oikeudenmukaista asennetta ja niin edelleen. Selviytymissopimusmekanismeissa halutaan turvata kriisiytyneiden yritysten toimintaedellytyksiä, siis toimintaedellytyksiä tilanteessa, kun yritys on kriisiytynyt ja kriisiytymässä, ja tämä kyllä on sellainen kysymys, että siinä tarvitaan sopimisen taitoja ja niiden kehittämistä. Koskaan ei voida yksipuolisesti sanella.

15.40 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Uskon tuntevani yrittäjän elämää melko tarkkaan. Minulla on siitä pitkä omakohtainen kokemus. Olen tutustunut työntekoon ja työntekijöihin myös toiselta puolelta rajaa. Aikoinaan myytiin vanhat sahavehkeet Keski-Amerikkaan, muun muassa Hondurasiin, ja kävin siellä vapaaehtoistyönä ainakin kymmenkunta kertaa kouluttamassa paikallisia kunnostamaan sahoja ja käyttämään niitä. Pidän ensiarvoisen tärkeänä, että työnantajat ja työntekijät puhaltavat yhteen hiileen.

Kilpailukyky sopimuksessa sovittiin siitä, että työ sopimusosapuolet neuvottelisivat ja ottaisivat työehtosopimuksiinsa ehdot, joiden puitteissa paikallisesti voitaisiin sopia selviytymissopimuksista. Korostaisin sanaa "paikallisesti". Olen useaan otteeseen puhunut

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2016 vp

paikallisen sopimisen puolesta. Monella työpaikalla jo pystytään paikalliseen sopimiseen, ja toivon sen lisääntyvän.

Työpaikkojen säilyminen ja yritysten hyvinvointi on työntekijän, työnantajan ja kaikkien meidän etu. Hallitus ponnistelee määrätietoisesti kassavajeemme paikkaamiseksi. Mutta edellisten hallitusten holtittoman toiminnan vuoksi vielä on matkaa siihen, että velkaantumisen tahtuu. Siksi on ensiarvoisen tärkeää turvata työpaikat.

Arvoisa puhemies! Meidän on kyettävä sopimaan yhdessä. Mikäli osapuolet eivät pysty tai halua sopia, on usein niin, ettei vaikeuksiin ajautuneelle yrittäjälle jää paljoakaan vaihtoehtoja. Niitä voivat olla lomautukset, irtisanomiset tai lapun laittaminen luukulle. Tämä ei ole uhkakuvien maalailua vaan todellista totta monen yrittäjän jokapäiväisessä arjessa. Eivät yrittäjät lähde tällaisiin toimiin tai edes harkitse niitä huvikseen, vaan vasta pakon edessä.

Vuosina 2010—2015 valtio otti uutta velkaa 25 miljardia euroa. Kunnat velkaantuivat, korjausvelka kasvoi, omaisuutta myytiin miljarditolkulla. Vain viidessä vuodessa julkinen sektori söi kuin se kuuluisa hullu mies Huittisista, siis enemmän kuin tienasi, eikä summa ollut ihan pieni, se oli yli 40 miljardia euroa. Vasemmallakin olisi vihdoin syytä tunnustaa, että sama meno ei voi jatkua. Paikallinen sopiminen on yksi keino hallituksen työpakissa, mikäli paikallisen sopimisen myötä työpaikkoja säilyy. Tuskin oppositiokaan sitä kehtaa moittia. — Kiitos.

15.44 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä käsillä oleva lakiesityshän liittyy tähän kilpailukyky sopimukseen, joka onneksi saatiin työmarkkinaosapuolten välille hallituksen auttamana ja hallituksen johdolla, ja tämä on sellainen toimenpide, joka ainakin näitten viime viikkojen positiivisten yritys uutisten osalta näyttää pureen ja kääntäneen Suomen kurssin.

Paikallinen sopiminen, mistä täällä on useita erittäin hyviä puheenvuoroja käytetty, on tärkeä asia, ja sen pitää todella olla aitoa sopimista. Näin ollen haluankin ottaa esille tälläkin foorumilla tuon toissaviikkoisen Suomen Yrittäjien liittokokouksen erittäin hyvän kannanoton. Suomen Yrittäjätkin, joka edustaa Suomen pientä ja keskisuurta yrittäjäkenttää, sitä porukkaa, joka on työpaikat luonut viime vuosina ja luo jatkossakin, otti kantaa siihen, että jos paikallinen sopiminen laajenee ja siihen annetaan lisää voimaa ja lisää valtuuksia, niin Suomen Yrittäjät on valmis siihen, että myös henkilöstö saa enemmän valtaa päättää yritysten asioista ja he pääsevät mukaan sinne yritysten hallintoon. Se oli erittäin hyvä kädenojennus Suomen Yrittäjiltä, ja tällaisia konkreettisia aidon paikallisen sopimisen avauksia me tarvitsemme lisääkin.

15.45 Kaj Turunen ps: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on pidetty monta hyvää puheenvuoroa tästä aiheesta, mutta yhtä sellaista seikkaa, joka on aika olennainen, ei ole kovin paljon käsitelty. Täällä on todettu vain neuvotteluosapuolista paikallisessa sopimisessa, ja tokihan siinä ovat työntekijät ja sitten yritys neuvotteluosapuolina, mutta kovin jäykät ovat nämä meidän työmarkkinat. Toisaalta minä ymmärrän ammattiyhdistysliikkeen vaatimuksen siitä, että työntekijöitä edustaa luottamusmies, mutta meillä on paljon nimenomaan näissä mikroyrityksissä järjestäytymättömiä työnantajia ja myöskin järjestäytymättömiä työntekijöitä, ja tämä neuvottelutapa paikallisessa sopimisessa, mikä nyt on viety eteenpäin, edellyttää sitä luottamusmiestä, ja se tarkoittaa sitten myöskin sitä, että työntekijöitten on järjestäydyttävä ja liityttävä ammattiliittoon. Tämä minun mielestäni on osal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2016 vp

taan jäykistämässä tätä hyvää paikallista sopimisen kulttuuria. Ilmeisestikin tämä on poliittisesti ratkaistu kuitenkin niin, että tätä nyt edellytetään, mutta ehkä jatkossa pitäisi kuitenkin pitää tätä asiaa sillä tavalla yllä, että jos mahdollista, tämmöisestä vaatimuksesta voitaisiin jossain vaiheessa luopua, ja uskon, että paikallinen sopiminen olisi paljon helpompaa jatkossa.

15.47 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa puhemies! Semmoinen asia jäi tuossa äsken sanomatta, että tämmöisessä paikallisessa sopimuksessa on yleensä niin, että yrittäjä sijoittaa työntekijään. Meillä on arvioitu, että kaksi vuotta siinä menee, kun työntekijä tulee sinne ja sisäistyy firmaan, ja että se tuottaa alkuun tappiota. No, eihän mikään yrittäjä, joka lähtee sijoittamaan... Hänhän olettaa, että siitä tulee joskus kakkua, myös sinne yrittäjälle jossakin vaiheessa. Elikkä kun päästään tällä lailla paikallisesti sopimaan, että sitten kun tulee tulosta, sitten myös saa se työntekijäpuoli parempaa, niin me saamme nousemaan myös palkkatasoa tällä. Minusta se, että nyt sovitaan jossakin Etelärannassa ja Hakaniemen torilla, mitä tapahtuu Keski-Suomessa, on aika kaukaista touhua. Siellä ei ole ymmärrystä, se loppuu tuohon Kehä kolmosen varteen se. Tietysti työasioista pystytään puhumaan hyvin, mutta sitten sen tekeminen on eri asia. Ne ovat yhtä kaukana toisistaan kuin itä on lännestä, tekeminen ja puhuminen. Että meillä täällä etelässä on opittu paljon puhumaan, mutta se tekeminen on hyvin vähäistä sitten, jos sitä ruvetaan soveltamaan tuonne maaseudulle. Siksi minä tätä paikallista sopimista puolustan, että täytyy ottaa myös se maantieteellinen asema siinä huomioon, ja niin edelleen.

15.49 Leena Meri ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Turunen otti tärkeän asian esille tuosta yhdistymisvapaudesta, koska meidän perustuslain mukaan jokaisella on yhdistymisvapaus ja siihen kuuluu tietysti se, että pitää voida perustaa yhdistys, mikä nyt tietysti edellyttää, että se on laillinen yhdistys, ja myös kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen. Perustuslain säädöksissä todetaan, että nämä samat asiat koskevat ammatillista yhdistymisvapautta. Siinä mielessä tämä on vähän hankala kysymys, elikkä se edellyttäisi sitten sitä, että pitäisi olla yhdistystoiminnassa mukana ja järjestäytyä.

Hallitus on yrittänyt tehdä paljon meidän työllisyyden eteen, ja en malta olla vielä tässä lisäksi muistuttamatta siitä, että vuosia kaivattu arvonlisäveron maksuperusteisuus tulee nyt voimaan. Itselläni oli aikanaan lakiasiaintoimisto, ja minulla se laskutus perustui aina siihen, että tehtiin se työ ja joskus se laskutettiin. Se tuli sitten ehkä kuukausienkin päästä — erityisesti sellaisissa tilanteissa, että asiakas oli oikeusaputoimen asiakkuuden kautta tullut minulle ja nämä maksut tulivat valtion varoista — ja se kesti hyvinkin pitkään. Kuitenkin minun piti jo, kun minä jätin oikeuteen laskuni, tilittää arvonlisäverot valtiolle, vaikka minulla oli valtiolta se palkkiokin vielä saamatta. Se on erittäin myönteinen asia, jota on kiiteltä paljon yrittäjien toimesta.

Samaten on tämä perhevapaan kustannusten taseus. Sitä kohtaan on esitetty myös kritiikkiä, että se olisi väärin sammutettu, mutta en oikein ymmärrä sitäkään, koska joka tapauksessa on haluttu lisää kustannusten tasaamista ja tämä on kuitenkin ensimmäinen askel oikeaan suuntaan, että saisimme sitä meidän työllisyyttä paranemaan ja sitä työllistämisen kynnystä laskettua.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2016 vp

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.